

خطبه فدکیه زمینه‌ساز احیای مسئله غدیرخیم بود

هنگامی که صدر و ذیل خطبه فدکیه و ملحقات آن کنار هم قرار می‌گیرد، این نتیجه به‌دست می‌آید که در این ماجرا بحث فدک، فرعی بوده و هدف اصلی یادآوری ماجرای غدیرخیم و شأن...

هنگامی که صدر و ذیل خطبه فدکیه و ملحقات آن کنار هم قرار می‌گیرد، این نتیجه به‌دست می‌آید که در این ماجرا بحث فدک، فرعی بوده و هدف اصلی یادآوری ماجرای غدیرخیم و شأن و فضل امیرمؤمنان برای مردم است؛ چرا که حضرت زهرا(س) هیچ عذری را بعد از ماجرای غدیر پذیرفته نمی‌دانند.

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رستم‌نژاد، عضو هیئت علمی جامعه المصطفی(ص) العالمية، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران(ایکنا)، با بیان این‌که برای بررسی سخنان حضرت فاطمه زهرا(س) در خطبه فدکیه، باید به کل خطبه به‌عنوان يك مطلب منسجم دقت نظر شود، اظهار کرد: حضرت زهرا(س) در بخش افشاگری خطبه فدکیه عنوان می‌کنند «؛فَلَمَّا اخْتَارَ اللَّهُ لِتَيْبَةٍ دَارَ انْبِيَائِهِ وَ مَأْوَى اصْغِيَاءِهِ، ظَهَرَ فِيكُمْ حَسَنَةُ التَّفَاقُقِ وَ سَمَلُ جَلْبَابِ الدِّينِ، وَ نَطَقَ كَاطِمُ الْغَاوِينَ وَ تَبَغَّ خَامِلُ الْاَقْلَينِ، وَ هَدَرَ فَنَيْقُ الْمُبْطِلِينَ؛ وَ آنگاه که خداوند برای پیامبرش خانه انبیاء و آرامگاه اصفیاء را برگزید، علائم نفاق در شما ظاهر گشت، و جامه دین کهنه، و سکوت گمراهان شکسته، و پست رتبه‌گان با قدر و منزلت گردیده، و شتر نازپرورده اهل باطل به صدا درآمد؛

رستم‌نژاد با بیان این‌که این بخش از خطبه یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین بخش‌های آن است، خاطرنشان کرد: عبارت حضرت در این بخش خطاب به مدعیان حاکمیت بسیار به صراحت عنوان می‌کنند که ریشه‌های نفاق و کنیه‌هایی که ریشه در نفاق دارد در شما ظاهر گردید.

وی در ادامه سخنان خود به تشریح و توضیح عبارت «؛وَ اُطْلِعَ الشَّيْطَانُ رَأْسَهُ مِنْ مَعْرَزِهِ، هَاتِفًا بِكُمْ، فَأَلْفَاكُمْ لِدَعْوَتِهِ مُسْتَجِيبِينَ، وَ لِلْعِزَّةِ فِيهِ مَلَا حِطِينَ، ثُمَّ اسْتَنْهَضَكُمْ فُوجِدْكُمْ خِفَافًا، وَ اَحْمَشَكُمْ فَاَلْفَاكُمْ غَضَابًا، فَوْسَمْتُمْ غَيْرَ اِيْلَكُمْ، وَ وَرَدْتُمْ غَيْرَ مَشْرِيكُمْ؛ و شیطان سر خویش را از مخفی‌گاه خود بیرون آورد، و شما را فراخواند، مشاهده کرد پاسخگوی دعوت او هستید، و برای فریب خوردن آماده‌اید، آنگاه از شما خواست که قیام کنید، و مشاهده کرد که به آسانی این کار را انجام می‌دهید، شما را به غضب واداشت، و دید غضبناک هستید، پس بر شتران دیگران نشان زدید، و بر آبی که سهم شما نبود وارد شدید؛ پرداخت.

این مدرس حوزه و دانشگاه گفت: در این بخش از خطبه فدکیه که روشنگری و افشاگری حضرت زهرا(س) نسبت به مردم است، حضرت به صراحت بیان می‌کنند که شما از قبل چنین نیتی را در باطن منافقانه خود پرورش می‌دادید و منتظر فرصتی بودید که این روزها فرارسد و شما زمام حکومت را در دست بگیرید.

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی(ص) العالمية با تأکید بر این‌که در حقیقت حضرت زهرا(س) تلاش دارند که انصار را متوجه این افشاگری کنند، تصریح کرد: به همین جهت حضرت به وجوه مختلف نیات داعیان خلافت قبل از بحث ارث و فدک اشاره می‌کنند، ضمن این‌که حضرت صدیقه کبری(س) به قطع و یقین می‌دانند که دیگر فدک به ایشان بازخواهد گشت.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به اتمام حجت صورت گرفته در خطبه فدکیه گفت: عمده هدفی که در این خطبه پیگیری می‌شود، اتمام حجت برای مردم است و اساس صحبت متوجه مردم می‌شود، زیرا حضرت رو به مردم سخن می‌گویند و آن‌ها را مخاطب قرار می‌دهند و در واقع خطای مردم را به ایشان گوشزد می‌کند، ضمن این‌که برای خلفا و سردمداران حکومت نیز حجت تمام شده است.

رستم‌نژاد با بیان این‌که علت خانه‌نشین شدن اهل‌بیت(ع) سکوت مردم است، ادامه داد: لذا حضرت در پایان خطبه اساساً روی سخن را متوجه مردم می‌کند، در ادامه نیز ایشان به بیان قاعده می‌پردازند و از این‌جا مشخص می‌شود که بحث حضرت فرای يك امر مادی همچون فدک است. البته فدک بهانه خوبی است که به خلفا فهمانده شود که از ظاهر کتاب خدا نیز اطلاع ندارند، چه برسد به معانی باطن قرآن کریم.

وی افزود: حضرت صدیقه کبری(س) در ادامه با اشاره به آیات قرآن به جهل هیئت حاکمه نسبت به قرآن می‌پردازند و عنوان می‌کنند «؛وَ اَنْتُمْ الْاَنَ تَرْعُمُونَ اَنْ لَا اِثْرَ لَنَا اَفْحَكُمُ الْجَاهِلِيَّةُ تَبْعُونَ وَ مَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ، اَفَلَا تَعْلَمُونَ؟؛ و شما اکنون گمان می‌برید که برای ما ارثی نیست، آیا خواهان حکم جاهلیت هستید، و برای اهل یقین چه حکمی بالاتر از حکم خداوند است، آیا نمی‌دانید؟

این مدرس حوزه و دانشگاه گفت: حضرت در ادامه رو به عموم مسلمین می‌کنند و با بیان آیات قرآن دلایل خود را در راستای ارث پیامبر(ص) بیان می‌کنند؛ «يَا أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ! أَغْلَبُ عَلَى إِرْثِي؟ يَا بَنَ ابْنِ أَبِي قَحَافَةَ! أَفِي كِتَابِ اللَّهِ تَرِثُ أَبَاكَ وَ لَا إِرْثُ أَبِي؟ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا قُرْبًا، أَفَعَلَى عَمْدٍ تَرَكْتُمْ كِتَابَ اللَّهِ وَ تَبَدَّلْتُمُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ، إِذْ يَقُولُ «وَ وَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ«؛ ای مسلمانان! آیا سزاوار است که ارث پدرم را از من بگیرند، ای پسر ابی‌قحافه، آیا در کتاب خداست که تو از پدرت ارث ببری و از ارث پدرم محروم باشم؟ امر تازه و زشتی آوردی، آیا آگاهانه کتاب خدا را ترك کرده و پشت سر می‌اندازید، آیا قرآن نمی‌گویند «سَلِيمَانَ زَاوَدَ دَاوُدَ«؟

این محقق و پژوهشگر با اشاره به آیاتی که حضرت زهرا(س) در خطبه فدکیه برای مدعیان خلافت بیان می‌کنند، اظهار کرد: مخلص کلام در بیان آیات قرآن توسط حضرت فاطمه(س) این است که شما جاهل به آیات قرآن هستید. اگرچه روی این سخن به سیستم حاکمه است اما در حقیقت منظور حضرت کافه مسلمانان آن عصر است و هدف اصلی ایشان هدایت‌گری مردم است، زیرا حضرت زهرا(س) به قطع می‌دانند که داعیان حکومت دیگر هدایت‌پذیر نیستند.

رستم‌نژاد با اشاره به آیه «لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ« تا کسی که [باید] هلاک شود با دلیلی روشن هلاک گردد و کسی که [باید] زنده شود با دلیلی واضح زنده بماند«؛ خاطر نشان کرد: ثقل اصلی در خطبه فدکیه افشاگری و نشان دادن چهره اصلی مدعیان حکومت برای عموم مسلمین است و از ظاهر عبارات این خطبه چنین بر می‌آید که حضرت توقعی از خلیفه جهت هدایت‌پذیری ندارند، زیرا خطاب ایشان دائما «مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ« است.

وی در پایان سخنان خود افزود: هنگامی که محقق، صدر و ذیل خطبه فدکیه را در کنار هم می‌گذارد و ملحقات این خطبه را به آن ضمیمه می‌کند متوجه می‌شود که در این ماجرا بحث فدک یکی از مباحث فرعی محسوب می‌شود و هدف اصلی در ارائه این بحث‌ها ماجرای غدیر خم است، مانند این که حضرت زهرا(س) در جواب ابوبکر این‌گونه می‌فرمایند که «إِيَّاكَ عَتَىٰ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لِأَحَدٍ بِعَدْرِ غَدِيرِ خُمٍ مِنْ حُجَّةٍ وَ لَا عَذْرَاقَةٍ«؛ در این پاسخ حضرت اشاره می‌کنند که پاسخ‌های شما همگی عذر و بهانه‌ای بیش برای توجیه تصاحب خلافت نیست.